

DOKTORAND:	Ragna Lillevik
GRAD:	Philosophiae doctor
FAKULTET:	Det samfunnsvitenskapelige fakultet
INSTITUTT:	Institutt for statsvitenskap
FAGOMRÅDE:	Statsvitenskap
VEILEDERE:	Anne Julie Semb
DISPUTASDATO:	25.08.2020
AVHANDLINGENS TITTEL:	<i>Policy Responses to Contestation of Islam in Norway</i>

Tilbakeholdne politikere i møte med islam

Ulike land har ulike tersker for å gripe inn overfor religiøse uttrykk. Norske politikere i hovedsak har vært tilbakeholdne – iallfall inntil konfliktnivået topper seg, viser ny doktoravhandling.

Studien undersøker utformingen av offentlig politikk om islam i Norge gjennom utvalgte casestudier. Konklusjonen er at Norges tilnærming best kan beskrives som tilbakeholden. I svært politiserte saker som spørsmålet om politihijab har flertallet noen ganger valgt en restriktiv linje, men i mindre konfliktfylte spørsmål har det politiske flertallet valgt å begrense offentlig inngripen.

– Norske politikere legger ofte listen relativt høyt for når det er riktig at staten griper inn i utøvelsen av islam, selv der de ser på sider av religionsutøvelsen som problematisk, sier Ragna Lillevik.

Griper sjelden inn

Lillevik har undersøkt hva som bidrar til at norske politikere til tross for en generell tilbakeholdenhet, likevel iblant velger å legge begrensninger for utøvelse av islam i Norge.

To eksempler som drøftes i studien, er at Justisdepartementet i 2009 opprettholdt forbud mot å bruke hijab til politiuniformen, og at Stortinget i 2018 vedtok forbud mot ansiktsdekkende plagg som niqab og burka i undervisningssituasjoner.

Man kan stille spørsmål om hvorvidt disse eksemplene reflekterer en trend i en mer restriktiv retning. Studien argumenterer imidlertid for at disse vedtakene i stor grad kan ses som partipolitisk strategiske handlinger. For eksempel ble forbudet mot ansiktsdekkende plagg i undervisningssituasjoner fremmet av Arbeiderpartiet som et «kupp» mot Fremskrittspartiet. I politisk debatt er partiene ofte enige om når og hvordan muslimske kvinners påkledning er problematisk,

men det er betydelig uenighet om hvorvidt staten skal gripe inn.

– Studien viser imidlertid at flertallet av politikere er opptatt av å vokte grensene for når storsamfunnet kan og bør gripe inn og begrense den frie religionsutøvelsen, understreker Lillevik.

Dette har vært et sentralt tema i mange debatter om muslimske hodeplagg på Stortinget hvor flertallet av partiene har stemt imot forslag om nye restriksjoner. For eksempel ble forslag å forby hijab i skolen eller niqab i det offentlige rom nedstemt med den begrunnelsen at slike forbud er for inngripende og samtidig lite virkningsfulle når det gjelder å fremme kvinners frihet.

Ulike tilnærminger i ulike land

Siden 1980-tallet har islam ofte vært gjenstand for politisk debatt i Norge, og fra 1990-tallet handlet disse debattene gjerne om kvinner og likestillingsspørsmål. I en interessestrid om hvordan islam kan eller bør integreres i det norske samfunnet, bidrar muslimer selv, myndighetene, politiske partier og andre aktører til et stort meningsmangfold og ofte mye konflikt.

– Lignende debatter har foregått i de fleste europeiske land, og det er slående at de ofte har fått ulike utfall, sier Lillevik.

Noe av årsaken er at europeiske stater har en viss handlefrihet innenfor menneskerettighetskonvensjonene når det gjelder hvordan de velger å begrense eller tilrettelegge for religionsfrihet.

–Utfallet av disse debattene i Norge er preget av at det politiske klimaet er annerledes her enn for eksempel i Frankrike når det gjelder religionsspørsmål. I Norge er det betydelig rom for både offentlig samarbeid med trossamfunn og privat religionsutøvelse i for eksempel offentlig skole, sier Lillevik.